

Vierjaarlijks verslag

Classicale Vergadering Veluwe

14 juni 2022

Inleiding

De kerkorde schrijft voor dat de classicale vergadering (CV) om de vier jaar een overzicht samenstelt over het kerkelijk leven in haar ressort (ord. 4-14-3). Als beraad van classispredikanten hebben we voorgesteld enige lijn in deze verslagen te brengen, zodat we meer inzicht krijgen in thema's en trends die landelijk of in meerdere classes spelen en tegelijk oog houden voor het eigene van de classicale vergaderingen. Daarom hebben we een format gemaakt met een aantal 'vaste' thema's, waarin ook ruimte is voor classicale eigenheid. Het is dus een overzicht van classis Veluwe, maar zal ook gebruikt worden om - samen met de verslagen van de andere classes - tot een landelijk verslag te komen. Daarin zal de focus liggen op trends en thema's die vragen om beleidsmatige doordenking.

Het vierjaarlijkse overzicht komt niet in de plaats van het jaarverslag van de classispredikant. Tegelijk is veel van de informatie die u in dit overzicht aantreft door hem aangedragen. Dat is in lijn met de plek die de classispredikant volgens de kerkorde inneemt in de classis: "De classispredikant geeft gestalte aan de verantwoordelijkheid van de classicale vergadering voor het toezien op gemeenten en ambtsdragers" (ord. 4-16-1). Het concept is voorbereid door een aantal leden van het moderamen en vervolgens besproken in de CV van 19 april 2022 en vastgesteld in de vergadering van 14 juni 2022.

In het overzicht vindt u een aantal kaders. Dat zijn onderwerpen waar vragen bij gesteld worden of die verdere aandacht of doordenking nodig hebben.

De volgende thema's worden behandeld:

1	Kerk in de samenleving	2	Gemeenteopbouw
1.1	Roeping - 3	2.1	Geloofsgesprek - 7
1.2	Coronacrisis - 3	2.2	Gemeentevernieuwing - 8
1.3	Groene wereld en groene kerk - 4	2.3	Verbinding generaties waaronder jeugd - 8
1.4	Leefgemeenschap om de kerk heen, kerkenvisie - 4	2.4	Kleine gemeenten - 9
1.5	Tweedeling, solidariteit, diaconie - 4	2.5	Huisgemeenten - 10
1.6	Sociale cohesie, verbinding, polarisatie - 5	2.6	Regionale verbanden - 10
1.7	Publiciteit en media - 5	2.6.1	Ringen - 10
1.8	Relaties naar overheid, media etc. - 6	2.6.2	Werkgemeenschappen - 11
1.9	Digitale en fysieke contacten in de netwerksamenleving - 6	2.7	Afstemming regio - land - 11
1.10	Oecumene - 6	2.8	Communicatie regio - plaatselijk - 12
		2.9	Permanente educatie - 12
		2.10	Grote gemeenten - 12
		2.11	Beroepingswerk - 13
		2.12	Losmakingen / conflicten - 13
		2.13	Ambtsdiscussie - 14
		2.14	SMPR - 14
		2.15	CCO - 14

1. Kerk in de samenleving

1.1 Roeping

Het beleidsplan van classis Veluwe zet in met het werkwoord 'hopen'. We weten ons als CV, breed moderamen (BMCV), moderamen (MR) en classispredikant geroepen om geestelijk leiding te geven aan het kerkelijk leven in de classis. Christelijke hoop is niet hetzelfde als optimisme: 'even de schouders eronder, dan komt het wel goed'. Dat legt teveel nadruk op maakbaarheid en heeft te weinig oog voor de kwetsbare positie waarin de kerk zich bevindt. Het legt bovendien een te zware druk op de beroepskrachten en vrijwilligers in de gemeente. De hoop nodigt ons uit verder te kijken dan lethargie en activisme. Het is de kerk van de Levende Heer, Hij houdt haar in stand.

De letters van het woord 'hopen' staan voor verschillende taken van de CV. Onze opdracht begint met horen. We leven als christelijke gemeente vanuit het Levende Woord. De gemeente is het lichaam van Christus. We horen zijn woord van genade. We leven vanuit Jezus' verzoenend leven en sterven. We delen in zijn opstanding. Horen zegt ook iets over hoe we elkaar benaderen. We luisteren in de gemeente van Christus goed naar elkaar, naar wat ons bezielt en zorgen baart, waar we op hopen en waar we geen weg mee weten.

Daarnaast willen we ontmoeten, ondersteunen, prikkelen, pionieren, evalueren, netwerken en de gemeenten in de classis vertegenwoordigen bij de overheid en andere maatschappelijke instanties. In de ontmoeting is zowel sprake van 'vertroosten' als 'vermanen' (vgl. het griekse woord παράκλησις = troost, vermaning, bemoediging, 'comfort' en 'challenge'). Op de [website van classis](#) is een korte beschrijving te vinden van een aantal van deze woorden.

1.2 Corona Crisis

De coronacrisis heeft een grote impact gehad op het functioneren van de classis. Kort voordat de coronacrisis uitbrak hebben we onderzoek gedaan onder de afgevaardigden naar het functioneren van de CV (zie beleidsplan, 'Huis op Orde'). We hoopten daarmee heldere verwachtingen te scheppen en op te halen wat afgevaardigden belangrijk vinden. De resultaten daarvan hebben we door de coronacrisis nog niet volledig kunnen implementeren. De vergaderingen van BMCV en MR zijn in de meeste gevallen doorgegaan (fysiek, schriftelijk of digitaal).

Voor de classispredikant betekende de coronacrisis dat de reguliere gemeentebezoeken lange tijd niet door konden gaan. Daardoor zal de opdracht zoals geformuleerd in ord. 4-16-3 (de classispredikant bezoekt in de regel kerkenraden en voorgangers een keer in de vier jaar) niet gerealiseerd worden. De coronacrisis betekende ook dat door de classispredikant extra werkzaamheden zijn verricht voor de landelijke kerk (bv. werkgroep zingen in de kerk, werkgroep protocol, uitgave 'Als het leven kantelt', werkgroep vitale roeping).

De classispredikant heeft in de lockdown periode voorgangers benaderd en online bijeenkomsten van werkgemeenschappen gestimuleerd en/of bijgewoond. Door de classis is een aantal digitale bijeenkomsten georganiseerd voor predikanten en kerkelijk werkers. Daar werd gesproken over de impact van de coronacrisis op korte en langere termijn. Een aantal classispredikanten heeft drie webinars georganiseerd naar aanleiding van de door hen uitgegeven brochure 'Als het leven kantelt - Psalmen in coronatijd'.

1.3 Groene wereld en groene kerk

Het onderwerp groene wereld en groene kerk is niet besproken in classicaal verband. In het najaar van 2021 is in 'Ontmoeten op de Veluwe' aandacht besteed aan de klimaatpelgrimstocht in aanloop naar de VN Klimaatop.

Op uitnodiging van MBO opleidingsinstituut Aeres in Barneveld heeft de classispredikant gesproken over een mogelijke rol van kerken / theologen bij deze MBO m.b.t. het onderwerp dierenwelzijn. Dat is bij een verkenning gebeven.

Meerdere gemeenten in de classis hebben het label Groene Kerk. In reguliere bezoeken aan kerkenraden komt het thema af en toe aan de orde. De classispredikant verwijst dan naar de website van Groene Kerk.

Ter attentie

De Protestantse Kerk (KiA) participeert samen met TearFund en de Maatschappij van Welstand in het platform 'Groene Kerk'. De mate waarin het onderwerp 'groene wereld - groene kerk' aandacht heeft verschilt sterk per gemeente. Is er een verband tussen de modaliteit van de gemeente en de aandacht die het thema 'groene kerk' heeft? Dat duurzaamheid een thema is voor iedereen en dat de Bijbel ons oproept zorgvuldig met de Schepping om te gaan staat niet ter discussie. Het is belangrijk dat de landelijke kerk zich bewust is van de toon (misschien beter gezegd: 'tonen') en de invulling van activiteiten teneinde de breedte van de gemeenten aan te spreken en te stimuleren zich in te zetten voor duurzaamheid en zorg voor de Schepping.

1.4 Leefgemeenschap om de kerk heen / kerkenvisie

Via de classispredikant zijn we betrokken bij het Netwerk Religieus Erfgoed Gelderland. Dit netwerk stimuleert de samenwerking tussen overheid en kerken en het opstellen van een kerkenvisie. In januari 2022 heeft de classispredikant tijdens een online meeting van het Netwerk een workshop gegeven naar aanleiding van het visiedocument 'Speelruimte gezocht'. De classispredikant heeft het thema kerkenvisie aangekaart in zijn gesprekken met een aantal burgemeesters. In de gemeenten van deze burgemeesters (Ede, Barneveld, Harderwijk) had het onderwerp (nog) geen prioriteit.

Ter attentie

Het is goed tijdig na te denken over de gebouwen in een dorp of stad (inventarisatie: welke gebouwen zijn er, hoe is de staat, welke plannen zijn er op korte / lange termijn) en het gesprek tussen belanghebbenden te bevorderen. Daarbij kunnen ook partijen in beeld komen die misschien medegebruiker kunnen worden van een kerkgebouw (bv. een buitenlandse kerk) of invulling gegeven worden aan goede nevenbestemmingen (bv. cursussen van de open universiteit).

1.5 Tweedeling / solidariteit / diaconie

Tijdens een van de ringactiviteiten stond het diaconaat op de agenda. Dat was een avond met een goede opkomst, waar veel ervaringen werden uitgewisseld.

Protestantse Gemeente Apeldoorn heeft een diaconaal ondernemer aangesteld, ds. Gertrudeke van der Maas. Zij heeft zich o.a. ingezet voor het initiatief 'Apeldoorn geeft warmte'.

Kerk in Actie heeft aan iedere classis een consulent toegewezen. Door ziekte en vacatures is er helaas nog geen persoonlijk en inhoudelijk contact vanuit Kerk in Actie met classis Veluwe.

Samenwerking tussen gemeenten is in de praktijk niet altijd eenvoudig door culturele en modale verschillen. Op diaconaal terrein is de samenwerking tussen gemeenten binnen en buiten de Protestantse Kerk relatief sterk (bv. in een diaconaal netwerk).

Ter attentie

Tijdens een regulier bezoek aan een kerkenraad spraken we over de betekenis van de diakonie voor mensen die het financieel moeilijk hebben. De diakenen verbaasden zich erover dat er de laatste jaren minder vaak beroep gedaan wordt op de diakonie en dat het ook lastiger is mensen te vinden die in aanmerking komen voor ondersteuning. Dat lijkt moeilijk te rijmen met de effecten van de coronacrisis en de sterk toenemende inflatie. De diakenen zijn van plan hierover in gesprek te gaan met de burgerlijke overheid. Is het vangnet vanuit de overheid sterker geworden? Is de drempel om bij de kerk aan te kloppen hoger geworden?

1.6 Sociale cohesie / verbinding / polarisatie

Namens de CV onderhoudt de classispredikant contact met de burgerlijke overheid. Dat heeft in de afgelopen jaren bestaan uit kennismakingsgesprekken met een aantal burgemeesters (gemeente Ede, Harderwijk, Barneveld). Door de coronacrisis is het bij deze drie gebleven. In deze gesprekken is gesproken over thema's die zowel voor de burgerlijke overheid als voor de kerkelijke gemeenten van belang zijn. We onderscheiden een aantal thema's, t.w. cultureel erfgoed / kerkenvisies; duurzaamheid; sociale cohesie (kerk in en voor het dorp, interreligieuze contacten); zorg (mantelzorg, armoede); ethische vraagstukken; werkgroep 'rampen'.

In de meeste burgerlijke gemeenten is er georganiseerd contact tussen de burgerlijke overheid en de voorgangers van kerkelijke gemeenten. Tijdens deze bijeenkomsten worden thema's besproken als 'alcoholgebruik jongeren', 'stille armoede'. In zijn reguliere bezoeken aan kerkenraden vraagt de classispredikant regelmatig naar de relatie tussen de gemeente en de bredere gemeenschap cq. de burgerlijke overheid.

We zijn nog wat zoekend hoe we inhoud kunnen geven aan de relaties met de overheid. Op lokaal niveau is contact tussen lokale gemeenten en overheid meer voor de hand liggend, omdat het gaat over thema's en vraagstukken die zowel de kerkelijke gemeenten als de burgerlijke gemeenten in de praktijk van alledag aangaan.

Ter attentie

Opmerkelijk was de opmerking van een van de burgemeesters waarin hij de kerken in zijn gemeente uitdaagde wat pro-actiever te zijn richting de overheid. Wat hem betreft zouden de kerken een podium kunnen creëren waar bestuurders en ambtenaren - vrij van de politieke arena - geprikkeld kunnen worden door in gesprek te gaan over de visie van de kerk / de Bijbel op bepaalde thema's. Volgens hem is het nu meestal de burgerlijke overheid die uitnodigt.

1.7 Publiciteit en media

Een van de functies van de classis is het vertegenwoordigen van de gemeenten cq. de kerk in de samenleving (burgerlijke overheid, maatschappelijke organisaties, media). In dat kader schrijft de classispredikant columns voor de Barneveldse Krant (6 keer per jaar). Sinds januari 2022 krijgt hij twee à drie keer per jaar gelegenheid om een column of korte meditatie uit te spreken in het programma 'Zin in zondag' van Radio Gelderland.

Landelijke media hebben meerdere keren contact gezocht met de classispredikant, o.a. vanwege corona (Trouw, Nederlands Dagblad, Groot Nieuws Radio). In juni 2021 is hij

geïnterviewd door een journalist van de Frans-Duitse TV-zender ARTE. Dit item over de visie op vaccinatie in de Biblebelt is uitgezonden in het nieuwsbulletin van deze zender.

De classispredikant plaatst berichten op Facebook en Twitter. De meeste berichten hebben een link met zijn werk, classis Veluwe of de Protestantse Kerk. De facebookberichten en tweets zijn op persoonlijke titel.

1.8 Relaties naar overheid, media, bedrijfsleven, ouderenorganisaties e.a.

De classispredikant heeft namens de CV tijdens de eerste lockdown een brief geschreven aan alle gemeentebesturen in de classis. Zie ook 1.6. Voor contacten met media, zie 1.7. Met bedrijfsleven of andere maatschappelijke instellingen worden geen structurele contacten onderhouden.

1.9 Digitale en fysieke contacten in de netwerksamenleving

Door corona zijn we als CV meer gebruik gaan maken van digitale technieken in het vergaderen. We zien de waarde van het fysiek vergaderen, maar kiezen voor vergaderingen die daarvoor geschikt zijn ook voor online vergaderen.

Ieder jaar organiseert de classis een dagdeel voor predikanten met een bijzondere opdracht of in algemene dienst en een dagdeel voor kerkelijk werkers. Doel van deze bijeenkomst is: elkaar ontmoeten, elkaar informeren en een presentatie van een predikant cq. kerkelijk werker van zijn of haar werkzaamheden.

De scriba van de classis en de classispredikant hebben enkele keren per jaar een overleg met de CHE (Christelijke Hogeschool Ede). We onderzoeken wat we over en weer voor elkaar kunnen betekenen. Vragen uit gemeenten of classis kunnen evt. gekoppeld worden aan onderzoeksprojecten van studenten. Als classis kunnen we bemiddelen tussen gemeenten en CHE voor stageplekken.

1.10 Oecumene

De lokale oecumenische samenwerking staat onder druk. Verdere samenwerking kan op meerdere plaatsen minder of geen vorm krijgen, omdat de Rooms-katholieke kerk zich formeel terugtrekt.

De classispredikant bezoekt drie keer per jaar het oecumenisch beraad FUGO (Flevoland, Utrecht, Gelderland, Overijssel). In dat beraad zijn de volgende kerken vertegenwoordigd: Rooms-Katholieke Kerk, Protestantse Kerk in Nederland, Oud-Katholieke Kerk, Oosters-Orthodoxe Kerk in Nederland (Russisch Orthodoxe Kerk), Oriëntaals-Orthodoxe Kerk in Nederland (Koptisch Orthodoxe Kerk), Leger des Heils, Hersteld Hervormde Kerk (predikant neemt deel op persoonlijke titel).

De classispredikant heeft tijdens een jubileum van de Raad van Kerken in Ede een toespraak gehouden en bezoekt jaarlijks de Oecumenelezing van de Raad van Kerken.

2. Gemeenteopbouw

2.1 Geloofsgesprek

Het geloofsgesprek krijgt in de classis op meerdere plekken gestalte. In de eerste plaats tijdens de vergaderingen van de classicale vergadering en het (breed) moderamen. Naast het considereren, het reflecteren op het beleid en het benoemen van personen maken we ruimte voor het vieren en het gesprek over wat ons inspireert en bezielt (bv. avondgebed, 'close reading' van bijbelgedeelte, Pesachmaaltijd). Door de coronacrisis is de beweging die we hierin als classicale vergadering willen maken wat stilgevallen. De veelkleurigheid van de classis is verrijkend, maar kan ook lastig zijn. Geloofsovertuigingen, geloofsbeleving en ethische standpunten kunnen in onze brede kerk behoorlijk uiteenlopen. In de gesprekken die de classispredikant voert wordt door sommige kerkenraden gewezen op de visie die de (preses van de) generale synode uitdraagt met betrekking tot thema's als het zegenen van andere levensverbintenissen, gender, Israël. Er leven in sommige kerkenraden grote inhoudelijke bezwaren tegen de lijn van de landelijke kerk en men is van mening dat er te weinig gesprek is en andere visies niet voldoende ruimte krijgen.

Een kerntaak van de classispredikant is het reguliere bezoek aan kerkenraden. Tijdens deze bezoeken leidt hij een gesprek over wat ambtsdragers bezielt, uit welke bronnen zij putten, hoe men als kerkenraad leiding geeft aan het gemeentelven, hoe je als kerk invulling geeft aan de essenties van kerk-zijn. Het gesprek wordt gevoerd aan de hand van een bijbelgedeelte of naar aanleiding van de vraag: is er een Bijbels personage of een lied dat jou als gelovige / ambtsdrager inspireert of op de been houdt. De bijeenkomst in de kerkenraad wordt afgesloten met een gebed.

In het reguliere contact van de classispredikant met de predikant / kerkelijk werker / pionier wordt gesproken over zijn of haar 'zorg voor de ziel', de relatie tot de gemeente en de kerkenraad, de invulling van de permanente educatie, het welbevinden, mobiliteit etc. Ook dit gesprek wordt afgesloten met een gebed.

In de nieuwsbrief 'Ontmoeten op de Veluwe' verschijnt regelmatig een meditatieve tekst. De classispredikant gaat regelmatig voor in kerkdiensten in gemeenten in de classis.

Ter attentie

In veel kerkenraden is tijdens de opening ruimte voor bijbellezing en gebed. Of men ook dieper met elkaar spreekt over bezieling en inspiratie is moeilijker in te schatten. Naar aanleiding van het bezoek van de classispredikant klinkt regelmatig de opmerking: "Op deze manier met elkaar spreken, dat zouden we vaker moeten doen." Is het nodig dat kerkenraden, werkgroepen, commissies etc. geholpen worden bij het maken van een verbinding tussen de beleidsmatige punten op de agenda en de onderliggende visie, traditie, bronnen?

Een andere vraag is: hoe kunnen we als CV meer inzicht krijgen in het 'geestelijk leven' van de gemeenten in de classis? Daarbij kan gedacht worden aan: aantallen kerkgangers, vormingswerk etc., het inhoudelijke gesprek tussen gemeenteleden onderling en tussen gemeenten, de relatie van de gemeente tot dorp of wijk, aan de betrokkenheid van jongeren en de middengeneratie.

2.2 Gemeentevernieuwing / nadenken over de toekomst

In classis Veluwe zijn enkele pioniersplekken (Apeldoorn: De Sleutel; De Fontein), gemeenten met een kliederkerk en andere vormen van kerk-zijn (bv. Preek van de Leek). De beoogde pioniersplek 'Maal met een Verhaal' gaat verder als een activiteit binnen de gemeente Kruiskerk in Wezep-Hattermerbroek. Ook aan de Hezenberg in Hattem is een pioniersplek verbonden. De status van deze pioniersplek is op dit moment onduidelijk.

De classis heeft samen met de PThU en de Dienstenorganisatie een pilot opgestart rond het onderzoeksinstrument Nieuw Kerkelijk Peil (NKP), een gemeentescan die negen kernkwaliteiten meet. Vijf gemeenten hebben in 2022 besloten gebruik te maken van het instrument NKP. Er is een handboek ontwikkeld door de Dienstenorganisatie. We willen gemeenten stimuleren om van de foto (het onderzoeksresultaat van de scan) evt. onder begeleiding van een gemeentebegeleider een 'filmpje' te maken. Wat betekenen de uitkomsten voor onze visie en invulling van toekomstgericht gemeente-zijn? De Dienstenorganisatie heeft een aantal gemeentebegeleiders aangewezen die het instrument NKP kennen en gemeenten kunnen ondersteunen bij de verdere doordenking en het vertalen van de resultaten in beleid. Zie website Protestantse Kerk: protestantsekerk.nl/toekomst.

Ter attentie

In sommige gemeenten wordt actief gezocht naar andere vormen van gemeente-zijn (bv. kliederkerk, Preek van de Leek). In andere gemeenten ligt dat gevoelig, omdat andere vormen in de beleving van de kerkenraad / (deel van de) gemeente raken aan de inhoud en de identiteit van de gemeente. Deze vragen komen we vooral tegen in gemeenten die zich rekenen tot de Gereformeerde Bond. Een van de afgevaardigden van CV Veluwe verwoordde het als volgt: "Hoe kunnen we het geloof - en daarbij ook nadrukkelijk de kennis over de Bijbel en het geloof/de geloofsbelijdenis - doorgeven aan de jeugd/jongeren, gericht op het zielenheil (Joh. 3:16). Daarin proberen we vooral aandacht te geven aan het ondersteunen van jonge gezinnen en jongeren in de waarde van een leven naar Gods Woord en hoe geef je daaraan door woord en daad vorm."

In de reguliere bezoeken is het gesprek hierover soms lastig. Niet omdat de sfeer niet goed zou zijn, maar omdat kerkenraden defensief reageren. Aan de ene kant neemt men waar dat 'jongeren' andere vormen van kerk-zijn opzoeken (bv. Mozaïek). Dat betreurt men. Er is niet altijd de vrijmoedigheid om hierover open met deze 'jongeren' in gesprek te gaan en men ziet in de eigen gemeente geen ruimte voor 'vernieuwende vormen' van kerk-zijn. Hieronder ligt een diepere vraag. Veel gemeenten hebben de vorm van een 'vereniging'. Je bent lid van deze kerk, of beter gezegd: van deze familie. Vanuit dat denken is het heel pijnlijk als een gemeentelid zich laat uitschrijven en kerkelijk gaat meeleven in een andere gemeente. Kunnen we daar - als we bereid zijn leden van andere gemeenten ook te zien als broeders en zusters - wat meer ontspannen mee omgaan? Bv. door ruimte te geven aan meervoudig lidmaatschap of met een 'warme hand' afscheid te nemen. De verbinding tussen gelovigen is niet in de eerste plaats gelegen in het lidmaatschap van een bepaalde gemeente, maar in gezamenlijke verbinding in Christus. De artikelen van de Kerkorde zetten niet voor niets in bij de 'roeping van de kerk' (Art.I), waarvan de Protestantse Kerk (en alle gemeenten daarbinnen) een gestalte is. In artikel III wordt vervolgens gesproken over de gemeenten.

2.3 Verbinding generaties waaronder jeugd

In veel gemeenten is de betrokkenheid van jonge mensen een urgente vraag. In sommige kerken zijn jonge mensen nagenoeg afwezig, in andere gemeenten zijn er grote groepen jongeren actief in clubwerk en catechese. Het lijkt erop dat ook in gemeenten waar nog veel jonge mensen actief zijn daarnaast een (groot) deel van jonge gemeenteleden meer op afstand staat of nauwelijks meer betrokken is. In de reguliere bezoeken van de

classispredikant wordt nl. regelmatig gerefereerd aan jonge gemeenteleden die niet meer in beeld zijn of uitwijken naar een gemeente als Mozaïek (zie 2.2).

Voor de coronacrisis is er in ring Ede heeft de classispredikant een gesprek georganiseerd met een aantal jonge gemeenteleden (17 deelnemers uit 7 verschillende gemeenten). Het was een waardevol gesprek dat om een vervolg vroeg. Begin 2022 is aan de toenmalige deelnemers gevraagd aan te sluiten bij een interactieve sessie 'Bottom up Theology', georganiseerd door afdeling Innovatie van de Protestantse Kerk, de opleiding Theologie van de CHE en de jonge theoloog des vaderlands. Twee personen gaven aan op de betreffende datum niet te kunnen, een gaf aan geen interesse te hebben. Verder heeft niemand van de toenmalige deelnemers gereageerd.

In sommige gemeenten wordt een kerkelijk werker aangesteld met als specialisme 'jeugd' of 'midden-generatie'.

Ter attentie

Het gesprek over de betrokkenheid van jongeren en hun ouders tekent zich vaak door verlangen en verlegenheid. De situatie van gemeenten staat niet los van bredere maatschappelijke ontwikkelingen. Gelovig zijn of bij een kerk horen is een keuze, een mogelijkheid naast heel veel andere mogelijkheden. Bovendien: dé jongere bestaat niet. Leidt het denken in doelgroepen en differentiatie niet tot versplintering? Hoe voorkomen we dat we ons laten leiden door allerlei 'plannetjes'? Kortom: hoe spreken we in de kerk op een goede manier over de betrokkenheid van jongeren en de middengeneratie, zonder te vervallen in oneliners als 'wie de jeugd heeft heeft de toekomst' of 'we wachten tot de laatste het licht uitdoet'?

2.4 Kleine gemeenten

Regelmatig worden kleine gemeenten bezocht, meestal door de scriba samen met de classispredikant. Het vertrek van een predikant is een goede aanleiding om op bezoek te gaan. Tijdens dit gesprek vragen we hoe het met de kerkenraadsleden en de gemeente gaat. De bestuurskracht is daarbij een vast onderwerp: lukt het nog de verschillende taken uit te voeren? Kunnen de schouders het nog dragen? We komen trouwe mensen tegen, met veel liefde voor de kerk. Regelmatig wordt door drukbezette kerkenraadsleden gezocht over de grote hoeveelheid werk en de zorg geuit dat er geen opvolging is. We verwachten dat problemen rondom de bestuurskracht in de komende jaren zal toenemen en dat er door de CV vaker een maatregel getroffen zal moeten worden.

Tijdens een gesprek stellen we ook het onderwerp 'samenwerking' aan de orde (in lijn met ord. 3-3-1). We worden er steeds weer in bevestigd dat het bevorderen van samenwerking een proces van lange adem is. We stimuleren kerkenraden tijdig contact te zoeken met andere kerkenraden en te onderzoeken of ze gebruik kunnen maken van elkaars expertise. Verder onderstrepen we dat de kerkorde veel ruimte heeft voor maatwerk op het gebied van samenwerking (zonder of met overdracht van bevoegdheden, op een deel of op geheel van het kerkelijk leven). In de meeste gevallen is samenwerken in het beroepingswerk niet mogelijk. Zowel vanwege (vermeende) theologische of cultuurverschillen of vanwege de ongelijktijdigheid van het proces.

We hebben een brochure gemaakt, waarin we ingaan op de vitaliteit van de gemeente en gemeenten helpen bij het tijdig nadenken over de toekomst van het kerkelijk leven.

2.5 Huisgemeente

Een van de kerkordelijke mogelijkheden is de zgn. 'huisgemeente'. In classis Veluwe heeft een werkgroep daar onderzoek naar gedaan, waaraan ook twee gemeenteadviseurs een bijdrage hebben geleverd. De conclusie van de gemeenteadviseurs was dat het samengaan van gemeenten de 'koninklijke weg' is en als dat lukt de huisgemeente een optie is. BMCV heeft met de Dienstenorganisatie overlegd en daaruit blijkt dat samenwerking, samengaan en het vormen van een huisgemeente instrumenten zijn die naast elkaar staan. Er is verder onderzoek nodig, gevoed door de praktijk.

Ter attentie

Onze inschatting is dat in bepaalde situaties (bv. in het geval van samenwerking cq. samengaan van een grote gemeente en een kleine gemeente, waarbij de kleine gemeente in het dorp een vierplek wil behouden) het concept huisgemeente meer ruimte geeft aan de eigenheid van de geloofsgemeenschap. Voorwaarde is dat er geoormerkt geld is waaruit de huisgemeente gedurende een aantal jaren 'zelfstandig' kan functioneren. Aan de andere kant: misschien is deze constructie ook te realiseren bij het samengaan van twee gemeenten. Dan is het belangrijk dat er duidelijke afspraken gemaakt worden over de ruimte en de eigenheid van gemeenteleden uit de voormalige kleine gemeente binnen het geheel van de nieuwe gemeente. Hierbij valt ook de te denken aan het vormen van (een) dorpswerkgroep(en). Een dorpswerkgroep hoeft niet te voldoen aan de eisen die aan een kerkenraad en colleges worden gesteld. Binnen de beleidslijnen van de kerkenraad kunnen op dorpsniveau bepaalde activiteiten vormgegeven worden (bv. pastoraat, vieringen).

2.6 Regionale verbanden

2.6.1 Ringen

Het is moeilijk in te schatten wat de vitaliteit is van de ringen in de classis. Alle ringen (vijf) hebben in de afgelopen jaren minimaal een avond georganiseerd. De manier waarop het georganiseerd werd is zeer verschillend. In een van de ringen heeft de werkgemeenschap van predikanten het voortouw genomen en twee avonden georganiseerd (Wat is de ring? en Diaconaat). In een andere ring is er een werkgroep gevormd. Zij richten zich met hun uitnodiging vooral op de kerkenraadsleden en geven in de uitnodiging aan dat er vanuit iedere kerkenraad minstens twee leden verwacht worden (onderwerpen: Jeugd en een avond met iemand van het CCBB). Weer een andere ring is begonnen in dorp X. Een paar kerkenraadsleden hebben die avond voorbereid. Aan het einde van de avond werd gevraagd wie van de aanwezigen een volgende avond wilde voorbereiden.

De ring is een kwetsbaar platform in de huidige kerkorde. Er is geen agenda, waardoor het afhangt van het enthousiasme en de trouw van vrijwilligers om een avond te organiseren en op een uitnodiging in te gaan. Begrijpelijk heeft ook de coronacrisis grote invloed gehad op het stilvallen van de ringactiviteiten.

Kort voor de coronacrisis hadden de classispredikant en de voorzitter van het classicaal college voor de visitatie besloten aan te schuiven bij werkgemeenschappen van predikanten om daar de rol van de werkgemeenschap bij de ringen te bespreken. Dat gesprek is bij een werkgemeenschap gevoerd. De aanwezige predikanten waren zeer terughoudend, omdat zij van mening waren de handen vol genoeg te hebben aan het lokale werk.

BMCV heeft besloten in het najaar van 2022 een programma te maken voor de ringen. Dat komt niet in de plaats van maar naast evt. andere initiatieven van de ringen. Het programma zal gaan over de essenties van gemeente-zijn, de randvoorwaarden van gemeente-zijn (financiën en bestuurskracht) en de kansen die samenwerking op deze terreinen biedt. Er zal ook aandacht zijn voor het instrument Nieuw Kerkelijk Peil (zie 2.2).

2.6.2 Werkgemeenschap voor predikanten en kerkelijk werkers

In classis zijn acht werkgemeenschappen. Deze komen allemaal bij elkaar, er is verschil in frequentie. De classispredikant bezoekt iedere werkgemeenschap minstens een keer per jaar. Er is altijd ruimte voor een rondje wel en wee, daar wordt in de meeste gevallen uitgebreid de tijd voor genomen. Daarnaast wordt er vaak een boek gelezen, voorbereid door een van de collega's. In enkele werkgemeenschappen worden ook de emeriti predikanten uitgenodigd.

In de werkgemeenschap zelf klinkt regelmatig de 'klacht' dat een aantal collega's ontbreekt. Deels houdt dit verband met onverwachte situaties (bv. een begrafenis), maar er zijn ook predikanten / kerkelijk werkers die andere prioriteiten stellen (bv. omdat men een kleine aanstelling heeft of zich niet thuis voelt in de werkgemeenschap). Tijdens zijn reguliere bezoek aan de predikanten / kerkelijk werkers brengt de classispredikant de werkgemeenschap ter sprake. Zonodig onderstreept hij het belang van de collegiale ontmoeting en bemoediging (ondersteund door ord. 4-18).

Ter attentie

De werkgemeenschap voor predikanten en kerkelijk werkers is geen 'optie', maar kerkordelijk voorgeschreven. Het is belangrijk dat predikanten, kerkelijk werkers en pioniers de collegialiteit zoeken. Om met elkaar mee te leven, zich te bezinnen op het werk en het bestuderen van themata die voor het werk van de predikant van belang zijn. Bovenstaande aspecten krijgen meestal wel aandacht in de bijeenkomsten. Minder aandacht lijkt er te zijn voor een ander aspect dat in de kerkorde wordt genoemd: 'het bevorderen van de samenwerking van en de uitwisseling tussen gemeenten die deel uitmaken van dezelfde ring' (ord. 4-18-2). De professionals zouden een goede rol kunnen spelen in het leggen van contacten tussen gemeenten en het bevorderen van onderlinge solidariteit en samenwerking.

2.7 Afstemming regio-land

In het proces van transitie van de Protestantse Kerk is de verhouding tussen de klassicale vergaderingen en de Dienstenorganisatie regelmatig aan de orde geweest. Uit het beleidskader 'De toekomst open tegemoet' en o.a. de aanstelling van de Adviseur Dienstverlening blijkt dat de Dienstenorganisatie dienstbaar wil zijn aan het kerkelijk leven in de lokale gemeenten en de klassicale vergadering.

De samenwerking tussen classis Veluwe en de Dienstenorganisatie m.b.t. Nieuw Kerkelijk Peil is positief en stimulerend.

Ter attentie

Een belangrijke vraag is of er voldoende gekwalificeerde mensen zullen zijn om de complexe processen waarvoor gemeenten (komen te) staan te begeleiden. Bv. rondom samenwerking, samengaan, bestuurskracht, teamcoaching. Dat kunnen gemeentebegeleiders in vaste dienst zijn of freelancers. Daarnaast is er veel expertise en kwaliteit onder predikanten en kerkenraadsleden. Hoe kunnen we deze expertise inzetten in de regio?

Het besturenoverleg is een belangrijke plek voor afstemming van regionaal en landelijk beleid. Er lopen nu twee lijnen tussen de Dienstenorganisatie en de classes: het (informele) beraad van classispredikanten en het huidige besturenoverleg. Het besturenoverleg is de plek om regionaal en landelijk beleid op elkaar af te stemmen. Dat vraagt om een sterkere vertegenwoordiging vanuit de classes. Bv. uit iedere classis twee personen (classispredikant, voorzitter of scriba).

Een punt van zorg is de grote belasting van de scriba van de klassicale vergadering. Dat is

deels ondervangen door een tweede scriba aan te stellen. De vraag is of er er in de toekomst voldoende mensen te vinden zijn die als vrijwilliger zoveel tijd en energie willen steken in bovenplaatselijk werk.

2.8 Communicatie regio-plaatselijk

Van iedere classicale vergadering wordt een samenvattend verslag gemaakt. Dit verslag wordt verstuurd naar de kerkenraden, predikanten (gemeentepredikanten, predikanten met bijzondere opdracht en predikanten in algemene dienst) en kerkelijk werkers. Een verkort verslag wordt gestuurd aan de redacties van kerkbladen.

Zo'n acht keer per jaar verschijnt de nieuwsbrief 'Ontmoeten op de Veluwe'. Doel van deze nieuwsbrief is het informeren van kerkenraadsleden en voorgangers. Gemeenten worden ook uitgenodigd berichten op te laten nemen in de nieuwsbrief, maar daar wordt sporadisch gebruik van gemaakt. Daardoor is het vooral een zendend medium en (nog) niet het medium waarin gemeenten elkaar informeren.

2.9 Permanente educatie

Sommige predikanten sturen hun scholingsplan naar de scriba of de classispredikant. Vanuit BMCV wordt daar geen actie aan verbonden. Tijdens het regulier bezoek aan predikanten en kerkelijk werkers stelt de classispredikant de permanente educatie aan de orde en wijst hij hen op het belang van scholing en een vorm van coaching, begeleide intervisie, supervisie of geestelijke begeleiding.

Ter attentie

Veel predikanten en kerkelijk werkers kijken positief terug op de primaire nascholing of tweejarige opleiding contextueel pastoraat / klinisch pastorale vorming. Zou het - in het licht van de vitaliteit van predikanten - te overwegen zijn de permanente educatie te organiseren in de vorm van een seminarie? Een plek waar beroepskrachten in de kerk een aaneengesloten periode per jaar samenkomen om te vieren, te leren, te reflecteren en te ontmoeten. Deze vorm kan ook bijdragen aan de bevordering van collegiale samenwerking.

2.10 Grote gemeenten

In classis Veluwe zijn relatief veel grote gemeenten met een algemene kerkenraad en wijkgemeenten. Daarin zijn twee 'hoofdtypes' te onderscheiden: 1. De algemene kerkenraad heeft een maximale taak, de wijkgemeenten lijken sterk op elkaar (qua modaliteit en activiteiten). In deze gemeenten is 'eenheid' een belangrijk begrip, wat zich vertaalt in uniformiteit. In deze gemeenten kan spanning ontstaan als een bepaalde wijk of gemeenteleden uit diverse wijken verlangen naar 'vernieuwing' of andere vormen / inhouden. 2. De oplossing zou dan kunnen zijn: diversificatie tussen de wijken. De algemene kerkenraad heeft een minimale taak, het formuleren van de visie en de beleidssporen die daaruit volgen liggen bij de wijkkerkenraad. Gevolg daarvan is dat de geografische indeling onder druk komt te staan (perforatie naar voorkeurswijk). De eenheid van de gemeente ligt niet in uniformiteit, maar in het ruimte bieden aan verschil in geloofsopvattingen en geloofsbeleving. Pluriformiteit wordt in sommige gemeenten gezien als een verrijking, maar er zijn ook delen van de kerk waar het op gespannen voet staat met de 'waarheid'.

Naarmate wijken meer differentiëren kan dat remmend werken in de samenwerking. Bv. de voorganger uit wijk A wil / kan niet voorgaan in wijk B. Zolang iedere wijk in staat is een formatieplaats van voldoende omvang op te brengen gaat dat meestal wel goed. Zodra er sprake is van krimp kan het leiden tot spanningen en ingewikkelde puzzels. Hoe verdelen we de beschikbare FTE's over de wijkgemeenten? Als de financiën waarover de wijken

beschikken onevenredig verdeeld zijn, betekent dit ook dat solidariteit met een financieel minder bedeelde wijk niet vanzelfsprekend is.

In grote gemeenten met een algemene kerkenraad en wijkkerkenraden komt ook het 'lichter kerk zijn' meestal niet goed uit de verf. De vergaderdruk is hoog en de communicatie tussen de algemene kerkenraad en de wijkkerkenraden loopt niet altijd goed.

2.11 Beroepingswerk

Het breed moderamen is nauw betrokken bij een aantal vacante gemeenten. Zeker wanneer er sprake is van een deeltijdbetrekking gaan we in gesprek met de kerkenraad. Inzet van dit gesprek: is er samenwerking mogelijk met omliggende gemeenten? Zoekt men een predikant of is een kerkelijk werker ook een optie? Bij ieder beroep wordt ook een werkplan opgesteld om te beoordelen of de taken van de predikant passen bij het werkpercentage (ook bij fulltime predikanten). Deze beoordeling wordt gedaan door twee leden van BMCV.

2.12 Losmakingen / conflicten

In de classis hebben in de afgelopen vier jaar een drietal intensieve visitatietrajecten plaatsgevonden. Als er signalen binnenkomen dat er spanningen zijn in een kerkenraad, tussen een predikant en (een deel van) het moderamen en de kerkenraad etc. is er overleg tussen de classispredikant en de voorzitter van het classicaal college voor de visitatie. Zij gaan meestal samen op bezoek. Dat is geen formele visitatie, maar een gesprek om te verkennen wat er nodig is om tot een oplossing te komen. Soms is het gesprek op zichzelf al voldoende, al dan niet met het advies bv. een gemeentebegeleider of coach in te schakelen. Het gesprek kan er ook toe leiden dat we besluiten dat visitatie nodig is. We streven ernaar dat het belang van visitatie ook door de kerkenraad wordt ingezien.

In de afgelopen vier jaar is een predikant losgemaakt volgens ord. 3-20. In drie gevallen heeft een predikant om losmaking op eigen verzoek gevraagd (ord. 3-26-4) en in twee gevallen is de predikant met vervroegd emeritaat gegaan (ord. 3-25). Kerkenraden willen in sommige gevallen een financiële regeling treffen met de vertrekkend predikant. Als classis zijn we daar zeer terughoudend in (in lijn met het beleid van de landelijke kerk). Als het in een uitzonderlijke situatie toegestaan wordt zijn er drie voorwaarden. Er is toestemming vereist van het CCBB. Als BMCV onderzoeken we of de aanvraag van het vervroegde emeritaat vrijwillig is (m.a.w. of de predikant niet onder druk was gezet) en eisen we transparantie richting de gemeente.

Meerdere keren heeft een voorzitter van een kerkenraad contact opgenomen met de classispredikant over het functioneren van de dominee. De vraag was meestal: hoe kunnen we afscheid nemen van elkaar zonder de weg van losmaking te gaan. Tot op heden is ord. 3-26-3 niet van toepassing geweest, omdat het emeritaat aanstaande is of omdat de predikant nog geen 12 jaar werkzaam is in de gemeente. Het college van kerkrentmeesters of het moderamen heeft in deze gevallen vaak een zakelijke kijk op de relatie tot de predikant. De predikant heeft hierdoor soms het gevoel dat hij / zij als werknemer wordt gezien.

2.13 Ambtsdiscussie: predikant / kerkelijk werker

In classis Veluwe zien we veel gemeenten waar predikant en kerkelijk werker goed samenwerken.

We nemen waar dat aan het werkgeverschap niet altijd goed vorm wordt gegeven. Enkele keren gaf een kerkelijk werker aan dat de opdracht onduidelijk is en er regelmatig sprake van baanonzekerheid. Deze geluiden klinken ook in het rapport dat tijdens de generale synode van april 2022 besproken is ('Geroepen om te dienen'). De kwaliteitsbewaking en de positie van de kerkelijk werker heeft dus aandacht van de landelijke kerk. Een ander punt is dat er 'kerkelijk werkers' werkzaam zijn die niet de vereiste opleiding hebben genoten.

2.14 SMPR

Vanaf september 2018 zijn er vijf situaties geweest waarbij het SMPR betrokken is. In twee van de gevallen betrof het een predikant, in de andere gevallen een ouderling of jeugdwerker (vrijwilligers). Het protocol is helpend en de samenwerking met coördinator van de SMPR, Sophie Bloemert, verloopt goed.

2.15 CCO

In twee gevallen hebben we te maken gehad met een klacht tegen of een gerucht over een predikant (SMPR), waarbij van meet af aan vragen gesteld konden worden bij de oprechtheid van de klager. Vraag is in hoeverre je ambtsdragers kunt beschermen tegen klachten van gemeenteleden. Als BMCV hebben we in een geval besloten - ondanks onze twijfels - de klacht voor te leggen aan het CCO. In het geval van het gerucht (SMPR-gerelateerd) hebben we het protocol gevolgd, m.a.w. een gesprek gevoerd met de beschuldigde en op grond daarvan besloten de klacht niet door te zetten.